

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Nazirliyinin

F-298 nömrəli 09.07.2020-ci il

tarixli qərarı ilə təsdiq
edilmişdir.

**BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN (ƏSAS (BAZA) ALİ TİBB TƏHSİLİNİN)
İXTİSAS ÜZRƏ**

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi

BAKI – 2020

BAKALAVRIAT SƏVİYYƏSİNİN 050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi İXTİSASI ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMI

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Bakalavriat səviyyəsinin “**050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi**” ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də “Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatı”na uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
  - İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirir;
  - Tələbələrə və işəgötürənlərə məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri bərdə məlumatlandırmaq;
  - Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və “**050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi**” ixtisası üzrə bakalavr tibb) hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

- 2.1. *Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnəlməlidir:*
  - İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;
  - İxtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;
  - Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərinə;
  - Milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyən etmə bacarıqlarına;
  - İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyətinə;
  - Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinə;
  - Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə;

- Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə;
- Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;
- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirilmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə;
- Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuru və etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;
- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına.
- Mürəkkəb sistemləri təhlil etmək, əlaqələri aşkarlayıb dərk etmək, müxtəlif sahələrdə və fərqli səviyyələrdə sistemlər arasında əlaqə prinsiplərini dərk etmək, qeyri-müəyyən şəraitdə fəaliyyət göstərmək (sistemli düşüncə kompetensiyası).
- Gələcəyin (mümkün, ehtimal edilən və arzu olunan) fərqli variantlarını dərk etmək və qiymətləndirmək qabiliyyəti, gələcək haqqında aydın fikir formalaşdırmaq, fəaliyyətin mümkün nəticələrini qiymətləndirmək, risk və baş verən dəyişiklikləri nəzərə almaq (proqnostik kompetensiya).
- Yerli və daha yüksək səviyyələrdə davamlılığın təmini və yüksəldilməsinə yönəldilmiş novator qərarların kollektiv işlənməsi və gerçəkləşdirilməsi bacarığı (strateji baxış kompetensiyası).
- Başqalarından öyrənmək, digərlərinin tələbatlarını, fikirlərini və hərəkətlərini anlamaq (empatiya) qrupda yaranan konfliktləri həll etmək, problemlərin həllinə yönəlik kollektiv və çoxtərəfli əməkdaşlıqda iştirak (kollektiv iş kompetensiyası).
- Qəbul edilmiş norma, yanaşma və fikirləri təhlil etmək, öz baxışlarını və fəaliyyətini kritik qiymətləndirmək, davamlı inkişaf məsələləri ilə bağlı diskussiyalarda öz mövqeyini müdafiə etmək (kritik düşüncə kompetensiyası).
- Cəmiyyətdə öz rolunu kritik qiymətləndirmək (özünüdərk etmə kompetensiyası).
- Mürəkkəb problemlərin həlli məqsədilə problemə yönəlik fərqli yanaşmalardan istifadə bacarığı, sadalanan kompetensiyalar əsasında kompleks və ədalətli qərarların qəbulu (problemin kompleks həlli kompetensiyası).
- Fərqli baxış və yanaşmaların dərk edilməsi və kompleks təhlili, geniş inteqrasiya və dünyada artan müxtəlifliyin fərqli perspektivlərinin ümumiləşdirilməsi (multikultural yanaşma və açıqlıq).
- Sahələrarası yanaşmaların formalaşdırılması və qərarların qəbulu bacarığı (sahələrarası kommunikasiya).

2.2. *Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalarına yiyələnmişdir:*

- Dövlət idarəçiliyinin inkişaf mərhələləri və bu istiqamətdəki düşüncə məktəblərini bilmək; dövlət idarəetməsinin təşkili prinsiplərini və innovativ texnologiyalarını bilmək; dövlət xidməti təşkilatlarının xüsusiyyətlərini, səmərəliliyinin yüksəldilməsi yollarını bilmək; dövlət təşkilatlarında fəaliyyətin planlaşdırılması metodlarını, məqsədlərin müəyyənlişməsi prinsiplərini, xidmətdə nəticəyönümlülüyünün qiymətləndirilməsini bacarmaq. (PK-1)
- İqtisadi nəzəriyyənin əsaslarını, müəssisə və fərd səviyyəsindəki davranışları, əsas sosial-iqtisadi göstəriciləri, problemləri və prosesləri bilmək; (PK-2)
- Fərqli rəqabət sistemlərindəki bazarların xüsusiyyətlərini, müxtəlif bazar tiplərində firmaların fəaliyyət mexanizmini, qarşılıqlı əlaqələrin fərqli sənarilərini bilmək; (PK-3)
- Makroiqtisadi terminologiyanı tam şəkildə mənimsəmək, açıq iqtisadiyyatı təhlil edə bilmək və nəzəri modellərdən istifadə etməklə təkliflər irəli sürməyi bacarmaq; (PK-4)
- Riyazi üsullar, kəmiyyət və hesablama metodları üzrə bacarıqlara malik olmaq və bu üsul və metodlardan istifadə etməklə optimal qərarlar verə bilmək. (PK-5)
- İşində ümumi porifilli və ixtisaslaşdırılmış proqram təminatından (Excel, Word, Power Point, Photoshop və ya analitik proqramlardan hər hansı biri ilə (SPSS, Stata, Python kimi proqramlarla) işləmək, sadə analizləri eməyi bacarmalı; (PK-6)
- İqtisadi məlumatların təhlili və sistemləşdirilməsi üçün statistik biliklərə sahib olmaq, kəmiyyət və keyfiyyət məlumatlarını toplamaq, təhlil etmək və proqnozlaşdırmanı bacarmaq; (PK-7)
- Milli iqtisadiyyatın makroiqtisadi mənzərəsini, sosial-iqtisadi göstəricilərin dinamikasını; iqtisadi siyasətin əsas konturlarını bilmək, sektorial təhlil aparmağı bacarmaq (PK-8)
- İdarəetmənin əsas anlayışlarını və nəzəriyyələrini əhatə edərək möhkəm təməl yaratmaq, idarəetməni formalaşdıran, yenidən şəkilləndirən faktorları və idarəetmə prinsiplərini, yenilənmiş idarəetmə bacarıqlarını, təşkilati mədəniyyət göstəricilərini bilmək, idarəetmədəki və təşkilatdakı mövcud problemləri qavrama və həlli yollarını təklif etmək ilə bağlı biliklərə sahib olmaq; (PK-9)
- İdarəetmə və təşkilatla bağlı baza səciyyəli biliklərə, təşkilatın missiyası, niyyəti, məqsədi və strategiyasını müəyyən etməyə yiyələnmiş və IV sənaye inqilabı dövrünün qeyri-müəyyənliklərini bilmək, münaqişəli situasiyaların qarşını almağı və onları həll etməyi, ixtisas üzrə məlumatları analitik və sistematik şəkildə təhlil edə bilmək üçün lazımı biliklərə sahib olmaq; (PK-10)
- Vaxtın effektiv idarə edilməsini, stres menecmentini, kreativ, tənqidi və analitik düşüncə formalarını bilməli, problem həll etmə və qərarvermə texnikalarına, natiqlik bacarıqlarına sahib olmalı, eləcə də komanda işinin qurulmasını bilməli; liderlik prinsiplərini anlamalıdır; (PK-11)

- Başqalarından öyrənmək, digərlərinin tələbatlarını, fikirlərini və hərəkətlərini anlamaq (empatiya), qrupda yaranan konfliktləri həll etmək, problemlərin həllinə yönəlik kollektiv və çoxtərəfli əməkdaşlıqda iştirak; (PK-12)
- Bələdiyyə idarəciliyinin təşkili prinsiplərini, bələdiyyə xidməti təşkilatların xüsusiyyətlərini bilmək; bələdiyyə xidmətində səmərəliyin artırılması imkanlarını bilmək; yerli özünüidarəetmə orqanlarında fəaliyyətin planlaşdırılması metodlarını bilmək və funksional təhlilləri aparmağı bacarmaq; gələcəkdə bərqərar olacaq IV sənaye inqilabının qeyri-müəyyənliklərini bilmək və bələdiyyənin missiyasını, niyyətini, məqsəd və strategiyasını müəyyən etməyi yiyələnməlidir; (PK-13)
- İnkişaf anlayışı və ölkə, ərazilərin hazırkı və gələcək inkişafının qiymətləndirilməsini bilmək; İnsan potensialının formalaşması siyasətini bilməli, biliyə əsaslanan inkişafın və texnoloji nailiyyətlərin qiymətləndirilməsi bacarığına yiyələnməli; İnsan inkişafı və ekoloji sivilizasiya naminə iqtisadi, sosial və təbii ətraf mühitin idarə edilməsi bacarıqlarına yiyələnməli; Davamlı insan inkişafını qiymətləndirən əmsalları və göstəricilərin hesablanması bilmək (PK-14)
- Siyasətin əsas formalarını bilmək; Politologiya və onun cəmiyyətdə rolu ilə bağlı baza biliklərinə yiyələnmək; Siyasi partiya və onun əsas funksiyalarını bilmək; Dövlət siyasətinin əsaslarını və yeni dövr dövlət siyasətinin aspektlərini bilmək; Beynəlxalq münasibətlərin müasir inkişaf istiqamətlərini bilmək; Milli təhlükəsizliklə bağlı biliklərə yiyələnmək; (PK-15)
- Davamlı və inklüziv inkişafın müasir dövlət idarəciliyinin başlıca prioritetlərindən olmasını bilmək; dövlətin hərtərəfli inkişafını və bütün ölkə vətəndaşlarının rifahını yüksəldilməsini təmin edən inklüziv inkişafı təmin edən amillərini və onların idarəetmə yollarını bilmək; beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən aparılan müqayisəli təhlilləri araşdırma bilmək; davamlı inklüziv inkişafın monitorinqi, planlaşdırılması və idarəedilməsi sahəsində bilik və bacarıqlara yiyələnmək. (PK-16)
- Dövlət və bələdiyyə qulluğu anlayışı, onun vəzifələri və prinsiplərini bilmək; Dövlət qulluğunun idarəetmə orqanlarını və onların təsnifatı mənimsəmək; dövlət qulluğu vəzifəsi və dövlət orqanlarında vəzifələrin təsnifatı, dövlət qulluğunun qanunvericilik bazasını bilmək; dövlət idarəciliyində və qulluğunda etikəni və davranışları bilmək; dövlət qulluğu sisteminin inkişafı məqsədilə institusional quruculuq, kadr siyasəti, dövlət qulluqçularının rotasiyası, onların peşəkarlığının və fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması, dövlət qulluğunda səriştə (kompetensiya) və mütərəqqi motivasiya (həvəsləndirmə) modellərinin tətbiqi bacarıqlarına yiyələnmək. (PK-17)
- İnsan resurslarından səmərəli istifadə etməyə və kollektivdə əlverişli sosioloji-psixoloji mühit yaratmağa yiyələnməli; Karyera barədə ilkin anlayışları, karyera inkişaf fəaliyyətlərini, iş mü sahibəsinə hazırlıq prosedurlarını və mü sahibə texnikalarını bilməli, karyera yol xəritəsinin tərtib olunmasını və texnikaları, iradə, motivasiya və pozitiv

- düşüncə, işgüzar etika, iş axtarma strategiyaları, eləcə də iş üçün müraciət qaydalarını, peşəkar CV, rezume, istək və tövsiyə məktublarının hazırlanmasını bacarmalıdır.(PK-18)
- Regional idarəetmənin xüsusiyyətlərini və regional problemləri bilmək; regional idarəetmənin elmi əsaslarını bilməklə, ərazi və sahə idarəedilməsinin təşkili bacarıqlarına yiyələnmək; regional idarəetmədə qabaqcıl təcrübəni mənimsəmək, regional idarəetmə metodlarını, elmi-texniki tərəqqinin regional idarəedilməsi formalarını bilmək. (PK-19)
  - Strateji idarəetmənin məktəblərini bilmək və şüasiyaların strateji təhlilini aparmaq bacarmaq; qloballaşmanın strateji aspektlərini mənimsəmək; təşkilatın niyyət və məqsədlərini müəyyənləşdirməyi bacarmaq; strateji idarəetmə üsullarına yiyələnməklə, gözlənilməyən dəyişikliklərə idarəetmə reaksiyasını vaxtında verə bilmək bacarığını yaratmaq.(PK-20)
  - Yerli və daha yüksək səviyyələrdə inkişafın təmini və yüksəldilməsinə yönəldilmiş novator qərarların kollektiv işlənməsi və gerçəkləşdirilməsi bacarığı; (PK-21)

3. Təhsil Proqramının strukturu

- 3.1. “050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi” ixtisası üzrə Təhsil Proqramı 240 (4 il) AKTS kreditindən ibarətdir. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Cədvəl 1

Fənlərin sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
Ümumi fənlər		30
1	<p>Azərbaycan tarixi <i>Bu fənn ən qədim dövrlərdən başlayaraq müasir dövrdə Azərbaycan xalqının keçdiyi tarixi inkişaf yolunun mərhələlərini ardıcılıqla öyrənir. Tələbələrımızdə vətənpərvərlik hissini aşılamaq üçün bütün tarixi mərhələlərdə yaranmış dövlətlərin siyasi tarixi, ayrı-ayrı şəxsiyyətlərin qəhrəmanlıq nümunələri tarixi faktlar əsasında şərh olunur. Tarixi keçmişimizdən yararlanmaqla yanaşı əsas məqsəd tələbələrdə geniş dünyagörüşünün, vətən sevgisinin, tarixi hadisələri analitik təhlil etmə qabiliyyətinin və hadisələrdən, siyasi proseslərdən düzgün nəticə çıxarmaq qabiliyyətini formalaşdırmaqdan ibarətdir.</i></p>	5
2	<p>Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn cərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i></p>	4

3	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	15
4	Seçmə fənlər (Seçmə fənlər ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçmə fənlərə əlavələr edilə bilər.)	6
4.1	Fəlsəfə	3
	Sosiologiya	
	Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və hüququn əsasları	
	Məntiq	
	Etika	
4.2	Multikulturalizmə giriş	3
	İnformasiya texnologiyaları (ixtisas üzrə)	
	İnformasiyanın idarə edilməsi	
	Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	
	Politoloqiya	
İxtisas fənləri		120
5	Dövlət idarəçiliyi nəzəriyyəsi <i>Dövlət idarəçiliyinin inkişaf mərhələləri və bu istiqamətdəki düşüncə məktəblərini, dövlət idarəçiliyinin təşkili prinsiplərini, dövlət təşkilatlarında fəaliyyətin planlaşdırılması metodlarını öyrədir.</i>	10
6	Mikroiqtisadiyyat <i>İqtisad subyektlərin mənfəəti və faydasının maksimumlaşdırmaq baxımından davranışlarını öyrənir müvafiq bazar rəqabəti modellərindən ev təsərrüfatları və firmaların qəbul etdikləri qərarları şərtləndirən amilləri təhlil edilir, iqtisadi ehtiyatların səmərəli istifadəsində bazar mexanizminin üstünlükləri və çatışmazlıqları göstərilir.</i>	8
7	Makroiqtisadiyyat <i>İqtisadi ehtiyatların bütövlükdə rəşional istifadə edilməsi baxımından ölkədə dayanıqlı iqtisadi artımın və makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi, iqtisadi ehtiyatların tam və səmərəli istifadə edilməsi, işsizliyin və inflyasiyanın minimumlaşdırılması, xarici iqtisadi əlaqələrin optimallaşdırılmasının nəzəri və praktiki məsələləri təhlil edilir. Problemlərin həll edilməsində dövlətin iqtisadi siyasətinin istiqamətləri göstərilir</i>	8
8	Xətti cəbr və riyazi analiz	6

	<i>“Xətti cəbr və riyazi analiz” fənni “Xətti cəbr” və “Riyazi analiz” bölmələrindən ibarətdir. “Xətti cəbr” xətti tənliklər, xətti fəza, xətti çevirmə kimi xətti təbiətə malik obyektləri, “Riyazi analiz” isə diferensial, integral hesabının köməkliyi ilə funksiya və dəyişən kəmiyyətləri öyrənir.</i>	
9	Ehtimal nəzəriyyəsi və riyazi statistika <i>“Ehtimal nəzəriyyəsi və riyazi statistika” fənni “Ehtimal nəzəriyyəsi” və “Riyazi statistika” bölmələrindən ibarətdir. “Ehtimal nəzəriyyəsi” təsadüfi hadisələrin baş verməsinin riyazi qanunauyğunluqlarını, “Riyazi statistika” isə statistik qanunauyğunluqların müəyyən edilməsi məqsədi ilə məlumatın yığılmasının, emalının və müşahidələrin nəticələrinin interpretasiyasının riyazi üsullarını öyrənir.</i>	4
10	İnformasiya kommunikasiya texnologiyaları <i>Bu fənn gələcək mütəxəssislərə müasir informasiya proseslərinin həyata keçirilməsində istifadə olunan üsul və vasitələr haqqında geniş məlumat verir, iqtisadi proseslərin ayrılmaz tərkib hissəsi olan yeni informasiya və İnternet texnologiyaları üzrə müasir bilikləri aşılayır.</i>	8
11	Statistika <i>Bu fənn keyfiyyətə müəyyən edilmiş kütləvi sosial-iqtisadi hadisə və proseslərin kəmiyyət tərəfini, onların tərkibini, bölgüsünü, konkret məkan və zaman şəraitində mövcud qarşılıqlı asılılıqlarını və qanunauyğunluqlarını öyrənir.</i>	8
12	Menecment <i>Bu fənn menecmentin əsas funksiyalarını, menecerlərin rollarını, təşkilati quruluşları və onların hər birinin üstün və mənfi cəhətlərini, liderlik növlərini öyrənir, təşkilatlardakı qrup və komanda dinamikasını, təşkilat mədəniyyətini, müxtəlifliyin faydalarını tədqiq edir.</i>	7
13	Siyasi elmin əsasları <i>Siyasətin əsas formalarını, politologiya və onun cəmiyyətdə rolu ilə bağlı baza biliklərini, siyasi partiya və onun əsas funksiyalarını, dövlət siyasətinin əsaslarını və yeni dövr dövlət siyasətinin aspektlərini öyrədir.</i>	6
14	İnsan inkişafının əsasları <i>İnkişaf anlayışı və ölkə, ərazilərin hazırkı və gələcək inkişafının qiymətləndirilməsini, insan potensialının formalaşması siyasətini, biliyə əsaslanan inkişafın və texnoloji nailiyyətlərin qiymətləndirilməsini, davamlı insan inkişafını qiymətləndirən əmsalları və göstəricilərin hesablanması öyrədir.</i>	4
15	Dövlət qulluğu <i>Dövlət və bələdiyyə qulluğu anlayışını, onun vəzifələri və prinsiplərini, dövlət qulluğunun idarəetmə orqanlarını və onların təsnifatını, vəzifələrin təsnifatı, dövlət qulluğu sisteminin inkişafı məqsədilə</i>	8

	<i>institusional quruculuq, kadr siyasəti, dövlət qulluqçularının rotasiyası, onların peşəkarlığının və fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması, səriştə (kompetensiya) və mütərəqqi motivasiya (həvəsləndirmə) modellərini öyrədir.</i>	
16	Bələdiyyə idarəçiliyi <i>Bələdiyyə idarəçiliyinin təşkili prinsiplərini, bələdiyyə xidməti təşkilatların xüsusiyyətlərini, bələdiyyə xidmətində səmərəliyin artırılması imkanlarını, yerli özünüidarəetmə orqanlarında fəaliyyətin planlaşdırılması metodlarını və funksional təhlilləri aparmağı, gələcəkdə bərqərar olacaq IV sənaye inqilabının qeyri-müəyyənliklərini və bələdiyyənin missiyasını, niyyətini, məqsəd və strategiyasını müəyyən etməyi öyrədir.</i>	8
17	Regional idarəetmə <i>Regional idarəetmənin xüsusiyyətlərini və regional problemlərini, regionun ərazi və sahə idarəedilməsinin təşkilini, qabaqcıl təcrübəni, regional idarəetmə metodlarını, dövlət proqramlarının icra olunmasının yekunlarını təhlil etmək və əldə edilən nəticələrinin səmərəliliyini qiymətləndirməyi öyrədir.</i>	6
18	Dövlət idarəçiliyində etika <i>Dövlət idarəçiliyində etik qaydaların tətbiqi üzrə praktiki bilikləri və dövlət idarəçiliyində etik davranış prinsiplərini, bu prinsiplərə uyğun hərəkət etmə davranışının formalaşmasını, dövlət qulluğu sistemində mənəvi əxlaqi meyarların rol və yerini müəyyən etməyi öyrədir.</i>	6
19	Davamlı və inklüziv inkişafın idarə edilməsi <i>Davamlı inkişafın müasirliyi, əhəmiyyəti, əsas və prioritet göstəricilərini, davamlı inkişaf konsepsiyasının yaranma tarixinin əsas mərhələlərini, davamlı inkişafın əsas indikatorlarını öyrədir. Inklüziv inkişafın xüsusiyyətləri və əsas göstəricilərini, inklüziv inkişaf prosesinin davamlılığını səciyyələndirən indikatorları, inklüziv inkişafın idarə edilməsində müasir texnologiyaları, Azərbaycanın inklüziv inkişaf perspektivləri öyrədilir.</i>	6
20	İnsan resurslarının idarə olunması <i>İnsan resurslarından səmərəli istifadə etməyə və kollektivdə əlverişli sosioloji-psixoloji mühit yaratmağı, karyera barədə ilkin anlayışları, karyera inkişaf fəaliyyətlərini, iş mü sahibəsinə hazırlıq prosedurlarını, iş axtarma strategiyaları, eləcə də iş üçün müraciət qaydalarını öyrədir.</i>	4
21	Strateji idarəetmə <i>Bu fənn təşkilati strategiyaları, xarici və daxili mühit analizinin nəticələri çərçivəsində strategiyaların formalaşdırılması metodlarını öyrənir, icra edilən strategiyaların şirkətin məqsədlərinə nə dərəcədə cavab verdiyini analiz edir. Strateji idarəetmə prosesinin sosial</i>	6

	<i>məsuliyyət və etik dəyərlər içərisində həyata keçirilməsinin əsas prinsiplərini tədqiq edir.</i>	
22	Milli təhlükəsizlik <i>Milli təhlükəsizliyin nəzəri əsaslarını, milli maraqlar və milli mənafeyin qorunması ilə bağlı nəzəri konsepsiyayı, milli təhlükəsizliyin təmin olunmasının əsas vasitələri və ehtiyatlarını, beynəlxalq təhlükəsizlik sistemini, Azərbaycanın milli təhlükəsizlik siyasətinin əsas istiqamətlərini öyrədir.</i>	4
23	Mülki müdafiə <i>Bu fənn çərçivəsində müxtəlif global FH-rın sürətlə artdığı müasir dövrdə insanın ətraf mühitində təhlükəsizliyinə və sağlamlığının qorunmasına yönəldilmiş qaydalar tədris olunur. Bu fənn həmçinin zərərli amillərin aşkara çıxarmasını və eyniləşdirməsini, insanın mühavizəsinin metod və vasitələrini, zərərli və təhlükəli amillərin minimum dərəcəyə qədər azaldılması yollarını, sülh və müharibə dövrü baş verən qəza hallarının, fəlakətlərin nəticələrini aradan qaldırmaq üçün tədbirlərin gşrilməsi ilə bağlı məsələləri əhatə edir.</i>	3
...	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər¹ <i>Burada olan fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.</i>	60
Təcrübə		30
1	Karyera planlaması	5
2	Yumşaq bacarıqlar (Soft skills)	9
3	Sərt bacarıqlar (Hard skills)	10
4	İstehsalat təcrübəsi / layihə	6
CƏMİ		240

4. Tədris və öyrənmə

4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.

¹ Bu fənlər professor-müəllim heyətinin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq ali təhsil müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər tələbələr üçün seçmə xarakteri daşmalı, eləcə də tələbələrin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaratmalıdır.

- 4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.
- 4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi universitetin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə ediləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:
- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
  - təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
  - müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
  - layihələr;
  - problemlərə əsaslanan tədris;
  - sahə işləri;
  - rol oyunları;
  - hesabatlar;
  - qrup qiymətləndirməsi;
  - ekspert metodu;
  - video və audio konfrans texnologiyaları;
  - video və audio mühazirələr;
  - distant təhsil;
  - simulyasiyalar;
  - və s.

Qeyd: sadalanan metodlar ixtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

- 4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.
- 4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

- 5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilinsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.

- 5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.).
- 5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:
- yazılı tapşırıqlar;
  - bilik və bacarıqlara dair testlər, kompyuter əsaslı testlər;
  - şifahi təqdimatlar;
  - sorğular;
  - açıq müzakirələr;
  - praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları;
  - praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
  - layihə işlərinə dair hesabatlar;
  - portfolionun qiymətləndirilməsi;
  - frontal sorğu;
  - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə;
  - və s.

Qeyd: sadalanan üsullar fənnin spesifikasiyasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

- 5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.
- 5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi müvafiq qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.
- 5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiarizm problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

- 6.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.

- 6.2. Təlim nəticələri hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən Əlavə 1-dəki formaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.
- 6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

- 7.1. **“050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi”** ixtisasının təhsil proqramına müvafiq hazırlanmış tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, təcrübələrin keçirilməsi və elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq İKT ilə təchiz olunmuş kabinet və laboratoriyalar, kompüter sinifləri, emalatxanalar və s. ilə təmin olunmuş maddi-texniki bazası olmalıdır. Təhsilənlərin ali təhsil müəssisəsinin lokal şəbəkəsinə, internetə, məlumat bazalarına, elektron kitabxanalarına, axtarış sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir.
- 7.2. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn yüksək ixtisaslı mütəxəssislər, həmçinin müvafiq ixtisas qrupu üzrə minimum magistr dərəcəsinə sahib olan şəxslər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

- 8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir. İxtisasın xüsusiyyətlərindən asılı olaraq təcrübənin təşkili qaydaları ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən oluna bilər.
- 8.2. Təcrübə özəl şirkətdə, dövlət müəssisəsində, tədqiqat laboratoriyasında (eləcə də universitet, AMEA, özəl yerli, yaxud beynəlxalq təşkilat və şirkətlər və s.) təşkil oluna bilər.
- 8.3. Təcrübə prosesindən maksimal fayda əldə etmək məqsədilə proses aşağıdakı kimi 4 mərhələdə təşkil oluna bilər: 1) tələbə karyera planlaşdırılmasını doğru tərtib etməyi öyrənməli, 2) eləcə də yumşaq və 3) sərt bacarıqlara yiyələnəli, 4) müəssisə və təşkilatlarda təcrübə keçməli və ya onlardan daxil olan sifariş layihəsini yerinə yetirməlidir.
- 8.4. Tələbənin karyera planlaması və yumşaq bacarıqlar fənlərini mənimsəməsi ona təhsil müddətində özünüinkişaf və fürsətlərin dəyərləndirməsinə imkan yaradacaq. Belə ki, “Karyera planlaması” fənni üzrə kursu mənimsəməklə tələbələr karyera barədə ilkin anlayışları, təhsil müddətində dəyərləndirilməli olan karyera inkişaf fəaliyyətlərini biləcək; karyera yol xəritəsinin tərtib olunmasını və texnikaları, iradə, motivasiya və pozitiv düşüncə, işgüzar etika, iş axtarma strategiyaları, eləcə də iş üçün doğru müraciət qaydalarını, peşəkar CV, rezume, istək və tövsiyə məktublarının hazırlanmasını bacaracaq; iş mü sahibəsinə hazırlıq prosedurlarını və müsahibə texnikalarını anlayacaqdır.

“Yumşaq bacarıqlar” fənni sayəsində isə tələbə vaxtın effektiv idarə edilməsini, stress menecmentini, kreativ, tənqidi və analitik düşüncə formalarını biləcək; problem həll etmə və qərarvermə texnikaları, ictimaiyyət qarşısında çıxış, səlis nitqin inkişaf yolları, bədən dili və doğru təqdimat qaydalarını, eləcə də komanda işinin qurulmasını bacaracaq; liderlik haqqında prinsipləri anlayacaqdır.

Sərt bacarıqlar” fənni tələbələrə iş dünyasında ən çox istifadə edilən excel alətlərindən, layihələrin idarə edilməsində proqram təminatlarından səlis istifadəni bacaracaq; iş həyatında şifahi və yazılı kommunikasiya qaydalarını biləcək; rəqəmsal savadlılıq istiqamətindəki əsas nüansları anlayacaq, şəxsi brendin qurulması yollarını biləcəkdir.

- 8.5. Təcrübəni təşkilə iki formada təklif olunacaqdır. Belə ki, tələbələr şirkət və qurumlarda təcrübə imkanlarını araşdıracaq və müsbət dəyərləndirilən tələbələr qarşı tərəfin razılıq sənədlərini universitetə təqdim edəcəkdir. Təhsil müddətində mənimsənilmiş karyera planlaması, sərt və yumşaq bacarıqlar sayəsində iş dünyasında uğur qazanma ehtimalları yüksək olacaqdır. Təcrübədən öncə ali təhsil müəssisəsi və təcrübə təşkil olunacaq şirkət/müəssisə/laboratoriya müqavilə imzalanmalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər şirkət/müəssisə/laboratoriyada, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrin hüquq və öhdəlikləri və digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.
- 8.6. Təcrübənin təşkil barəsində ikinci forma isə tələbələrin iş dünyasından daxil olan sifariş layihələrinin icra olunmasıdır. Belə ki, şirkət və qurumlarda ehtiyac duyulan araşdırmalar, təkmilləşmə imkanları, problemlərə həll yolları tələbə və mentor müəllimlərin birgə fəaliyyəti ilə təhlil ediləcək və layihə şəklində sifarişçilərə təqdim ediləcəkdir.
- 8.7. Təcrübənin qiymətləndirilməsi təqdim olunmuş layihənin dəyərləndirilməsindən sonra iş dünyası nümayəndələri tərəfindən həyata keçiriləcəkdir.

9. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

- 9.1. **“050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi”** ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları mərkəzi və yerli dövlət idarəetmə orqanlarında, yerli şünüidarəetmə orqanlarında, yerli və regional mərkəzlərdə, təşkilatı-hüquqi formasından asılı olmayaraq ictimai əhəmiyyətli qurum və şirkətlərdə, beynəlxalq təşkilatlarda, mövcud qaydalara riayət edilməklə müxtəlif elm və təhsil müəssisələrinin müvafiq bölmələrində və peşə-ixtisasına uyğun strukturlarda işləyə bilirlər.
- 9.2. Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb sahifəsində yerləşdirməlidir.
- 9.3. **“050404 - Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi”** ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları təhsillərini “İqtisadiyyat və idarəetmə” ixtisasları qrupuna daxil olan bütün Magistr proqramlarında davam etdirə bilirlər.
- 9.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Razılaşıdırılmışdır:

Azərbaycan Respublikasının Təhsil
Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini,
Elm, ali və orta ixtisas təhsil şöbəsinin müdiri

Yaqub Piriyeu

“ 01 ” 07 2020-ci il

İqtisadiyyat və idarəetmə ixtisasları
qrupu üzrə Dövlət Təhsil Proqramlarını
hazırlayan işçi qrupun sədri

Ədalət Muradov

“ 30 ” 06 2020-ci il

Təhsil Proqramı və fənlər üzrə təlim nəticələri

Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramı və hər fənn üzrə gözlənilən təlim nəticələrini müəyyən etməlidir. *Aşağıdakı cədvəllərdə ən azı 6 təlim nəticəsi sadalanmalıdır (Təhsil Proqramı və hər fənn üzrə ayrılıqda)*

Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)

PTN 1 Dövlət və bələdiyyə təşkilatının missiyası, niyyəti, məqsədi və strategiyasının müəyyən edilməsinə, dövlət təşkilatlarında və bələdiyyələrdə fəaliyyətin planlaşdırılması metodlarını mənimsəməsinə və dövlət idarəetmə, yerli özünüidarəetmə orqanlarının bütün səviyyələri üzrə horizontal və funksional təhlil aparmağına;
PTN 2 Dövlət və bələdiyyə idarəetməsinin təşkilinin prinsiplərini, dövlət və bələdiyyə xidməti xüsusiyyətlərini, funksionallıq baxımından səmərəliliyinin yüksəldilməsi imkanlarını və bu xidmətin nəticəyönümlülüyünün qiymətləndirilməsini;
PTN 3 Dövlət və biznes səviyyəsində işgüzar təşkilatları idarəetməyi, işgüzar təşkilatların strategiyalarını müəyyən etməyə və məqsədlərinə çatmaq üçün istifadə olunan metodları;
PTN 4 Dövlət maliyyəsinin səmərəli idarəetmə meodlarını, büdcənin təşkilini, formalaşmasını və icrası prosesinin əsas anlayışları və prinsiplərini
PTN 5 Dövlət bələdiyyə sektorunda idarəçilərin qarşısına qoyulan tələbləri və heyətin motivasiyasını, adaptasiyasını və karyera pillələri üzrə inkişafını;
PTN 6 Müasir dövrün qeyri-müəyyənliklərini müəyyən etməyə, idarəçilik keyfiyyətlərinə, təşkilatçılıq bacarıqlarına, ierarxiyalı və qarşılıqlı əlaqə prinsiplərinə, obyektiv kollegiallıq qərarlarının işlənilib hazırlanmasına.

“Dövlət idarəçiliyi nəzəriyyəsi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Dövlət idarəçiliyi ilə əlaqəli əsas anlayışları, prinsipləri, nəzəriyyələri, modelləri və paradıqmaları öyrənir və analiz etmək bacarığı qazanır.
FTN 2 Dövlət idarəçiliyi sahəsində konseptual biliklərə sahib olmaqla bu bilikləri dövlət qurumlarında tətbiq etmək bacarığına yiyələnir.
FTN 3 Dövlət idarəçiliyində qərarların qəbulu / həyata keçirilməsi ilə bağlı bilik və bacarıqlar qazanır.
FTN 4 İdarəetmədə qarşıya çıxan biləcək problemləri həm fərdi olaraq, həm də komanda olaraq təhlil etmək və həllərini hazırlaya bilmək bacarığı. Dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyi göstəricilərini təhlil edə bilmək bacarığı.
FTN 5 Dövlət idarəçiliyində dövlət xidmətlərinin vətəndaşlara effektiv çatdırılması və innovativ həyata keçirilməsi üçün tərəfdaşlığın inkişafı, strateji düşüncənin öncəliyi, məqsədlər ilə resursların əlaqələndirilə bilinməsi bacarığının mənimsənilməsi.
FTN 6 XXI əsrdə idarəetmənin qarşılaşacağı problemləri və qloballaşmanın idarəetməyə təsirlərini proqnozlaşdırma bilmək bacarığı.

“İnformasiya kommunikasiya texnologiyaları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Hər bir idarəçinin səmərəli və keyfiyyətli fəaliyyəti məhz onun informasiya ilə işləmək bacarığından asılıdır. Səmərəli idarəetmə, rəqabət qabiliyyətinin artırılması və avtomatlaşdırılmış informasiya sistemlərinin yaradılması idarəetmədə informasiya texnologiyalarını zəruri etmişdir. İnformasiyaların işlənilməsinin rəqəmsal əsasları;

FTN 2 İdarəetmədə informasiyaların işlənilməsinin texniki vasitələrini və bu məsələlərin kompüter texnologiyalarının tətbiqi ilə həlli alqoritmlər və proqramları;

FTN 3 Yeni informasiya texnologiyalarından istifadə, veb-texnologiya və obyektlərin yaradılması dillərini və müasir informasiya texnologiyaları mühitində işləməyi;

FTN 4. Xidmətlərin kompüter şəbəkələri mühitində axtarışı, emalı, paylaşılması üsul və vasitələrini, sosial-iqtisadi obyektlərin və proseslərin data-bazalarının yaradılması (Data Mining) üsul və vasitələrinin öyrənilməsi;

FTN 5. Təhlillərin aparılmasında müasir elektron texnologiyalardan istifadəni bacarmaq;

FTN 6. Obyekt üçün dünyada mövcud olan texniki proqram vasitələrinin optimal təşkili və quruluşunun seçilməsini bacarmaq;

“Statistika” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Statistika elminin predmeti, metodu və vəzifələri. Statistik müşahidə və qruplaşdırma Statistik cədvəllər və qrafiklər;

FTN 2 Statistika mütləq və nisbi kəmiyyətlər. Statistika orta kəmiyyətlər. Variasiya göstəriciləri;

FTN 3 Qarşılıqlı əlaqələrin statistik öyrənilməsi. Dinamika sıraları və onların təhlili. İndekslər;

FTN 4. Sosial-iqtisadi statistikanın ümumi məsələləri. Əhali statistikasını. Əmək bazarı statistikasını. Əhəlinin həyat səviyyəsi statistikasını;

FTN 5. Milli sərvət statistikasını. Milli Hesablar Statistikasını (MHS). Makro iqtisadi göstəricilərin statistikasını

FTN 6. Əmtəə və xidmətlər bazarı statistikasını. Qiymət, tariflər və inflyasiya statistikasını. Maliyyə statistikasını. Xarici iqtisadi əlaqələr statistikasını

“Menecment” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. “Menecment” idarəetmə münasibətlərini formalaşdırır və tənzimləyən idarəetmə prinsiplərini araşdırır və qarşılıqlı dinamikəni və münasibətləri müəyyənləşdirir. Müasir dövrün qeyri-müəyyənliklərinə, gözlənilməyən dəyişikliklərinə adekvat cavabın verilməsi menecerin təşkilatçılıq və uzaqgörən məharətindən asılı olmaqla onun sərəştəli, analitik qabiliyyətli və komünikabelli olmasını tələb edir. Dövlət və bələdiyyə sahəsində idarəetmə münasibətlərini öyrənir.

FTN 2. İdarəetmə münasibətlərini formalaşdırır və tənzimləyən idarəetmə prinsiplərini və dəyərlərini araşdırmağı öyrənir.

<p>FTN 3. Təşkilatın məqsədlərini və ona çatma üsul və vasitələrinin seçilməsi, bu prosesdə yaranan münaqişələrə, stresslərə, dəyişikliklərə müqavimət və onların idarədilməsini öyrənir. Menecment və idarəetmə işgüzar təşkilatın məqsədlərinə çatmaq üçün istifadə olunan metodları və o cümlədən iqtisadi, inzibati və sosial-psixoloji metodları öyrənir.</p>
<p>FTN 4. Müəyyənlik və qeyri-müəyyənlik şəraitində optimal idarəetmə qərarlarını qəbul etməyi öyrənir.</p>
<p>FTN 5. “Menecment” fənni insan resurslarını - qrupları, kollektivləri, kollektivdaxili dinamikanı, qrupun fəaliyyətinə təsir edən amilləri, kollektivdəki sosial-psixoloji mühiti işıqlandırır. Təşkilat rəhbərlərinin (liderlərin) əsas keyfiyyətləri, onların hakimiyyət mexanizmləri və rəhbərlik üslubları öyrənilir.</p>
<p>FTN 6. Menecment qaydaları, normaları, dəyərləri həmçinin bütövlükdə təşkilati mədəniyyət, menecment etikasının tərkibində öyrənilir.</p>

“Mülki Müdafiə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
<p>FTN 1. Sağlamlığın qorunmasında və möhkəmləndirilməsində mənəni və iradi keyfiyyətlərin formalaşmasında mülki müdafiənin mahiyyətini dərk etməlidir.</p>
<p>FTN 2. Sülh və müharibə dövründə yaranan fəvqəladə halların növünü.</p>
<p>FTN 3. Mülki müdafiənin təşkili və onun əsas qüvvələrini, vəzifələrini bilməli;</p>
<p>FTN 4. İnsanların və avadanlıqların radioaktiv və kimyəvi çirklənməsinin zərərsizləşdirməsini bacarmalıdır</p>
<p>FTN 5. Kütləvi qırğın silahlarından fərdi və kollektiv mühafizə tədbirlərini bilməli;</p>
<p>FTN 6. Xilasetmə və digər təxirə salınmaz işlərin görülməsini bilməli;</p>

“Siyasi elmin əsasları ” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
<p>FTN 1. Klassik,siyasi fəlsəfə və müasir siyasi elmin diqqət mərkəzində olan başlıca siyasi problemləri müzakirə etməyi bilir;</p>
<p>FTN 2. Hakimiyyət anlayışını ona yaxın “avtoritet”, “nüfuz”, “təsir” kimi anlayışlardan fərqləndirməyi, hakimiyyətin müxtəlif təzahürlərini müəyyənləşdirməyi bacarır;</p>
<p>FTN 3. Sosial-institut anlayışlarının müxtəlif təriflərini müəyyənləşdirməyi bacarır</p>
<p>FTN 4. Sosial və siyasi institutların başlıca funksiyalarını dərk edir;</p>
<p>FTN 5.Müasir dövlətin əlamətlərini göstərməyi, siyasi rejimləri təsnifləndirməyi bilir;</p>
<p>FTN 6. Demokratiyanın siyasi rejim kimi xüsusiyyətlərini ayırmağı və nəzəri modellərini müzakirə etməyi, siyasi dəyişiklikləri qiymətləndirməyi bacarır;</p>

“İnsan inkişafının əsasları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
<p>FTN 1 İnsan inkişafını səciyyələndirən və bu istiqamətdə baş verən prosesləri təhlil etmək, onların planlaşdırılması və idarə edilməsini qiymətləndirmək, cari fəaliyyətini yüksəltmək üçün xüsusi göstərici-indikatorlardan istifadə</p>

FTN 2 İnsan inkişafının əsas göstəricilərinin ətraflı öyrənilməsi, sosial- iqtisadi artımın meyarların qiymətləndirilməsi
FTN 3 Təhsil amillərinin, müasir inkişafın təhlili və əmək bazarının tələbatı nəticəsində planlaşdırılması və idarə edilməsinin qiymətləndirilməsi
FTN 4 Sağlamlıq insan inkişafının əsas amili kimi, ömür müddətinin və sosial dəstəyin artırılması problemlərinin əhatəli təhlili
FTN 5 İqtisadi göstəricilərin aydınlaşdırılması, gəlir bərabərsizliyinin qiymətləndirilməsi, onun dinamikasının müəyyən edilməsi, digər ölkələrlə müqayisəli təhlilin aparılması və bu əsasda bərabərsizliyin azaldılmasına yönəlməsi
FTN 6 Baş verən prosesləri instrumental aspektdə qiymətləndirmək, onlara retrospektiv təhlil vermək və gələcəyə baxış etməyə cəhd etmək məsələləri

“Bələdiyyə idarəçiliyi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Yerli özünüidarəetmə anlayışı, mahiyyəti, məzmunu və nəzəriyyələri.
FTN 2. Yerli özünüidarəetmə sistemləri - Anqlo-Sakson və Fransız modelləri.
FTN 3. Bələdiyyələrin nizamnaməsi. Yerli özünüidarəetmənin funksiyaları. Bələdiyyələrin səlahiyyətləri. Dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanları: qarşılıqlı fəaliyyət mexanizmləri.
FTN 4 Yerli özünüidarəetmə reallaşma formaları: bələdiyyə seçkiləri, yerli rəy sorğusu, məhəllə komitələri, vətəndaş yığıncaqları və s. Bələdiyyə birlikləri.
FTN 5 Yerli özünüidarəetmənin maliyyə-iqtisadi əsasları: bələdiyyə büdcəsi, büdcə prosesi. Bələdiyyə mülkiyyəti: formalaşması və idarə olunması.
FTN 6 Azərbaycanda bələdiyyələrin formalaşması və inkişaf problemləri, regionların inkişafında rolu. Yerli özünüidarəetmənin beynəlxalq təcrübəsi və Azərbaycanda istifadəsi. Yerli özünüidarəetmə orqanlarının kadr təminatı

“Regional idarəetmə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. “Regional idarəetmə” fənninin predmeti, metodu və məzmunu. Regional idarəetmə nəzəriyyələri
FTN 2. Ərazi və sahə idarəedilməsinin təşkili. Ərazi idarəçilik formalarının təkmilləşdirilməsi təcrübəsi. Regional idarəetmə təcrübəsi;
FTN 3. Regional iqtisadiyyatın idarəetmə metodlar sistemi. Regionda sahibkarlığın inkişafı;
FTN 4. Elmi Texniki Tərəqqinin regional idarəedilməsinin əsasları və regional idarəedilməsi formaları;
FTN 5. Regional idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi. Məqsədli idarəetmə metodunun regionların idarəedilməsində rolu. Məqsədli dövlət proqramları;
FTN 6. Regional idarəetmədə beynəlxalq təcrübə. Regional idarəetmə müasir idarəetmə texnologiyaları.

“Dövlət qulluğu” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Dövlət qulluğunun əsas anlayışları, prinsipləri, modelləri, nəzəriyyələri və paradıqmaları öyrənir və analiz etmək bacarığı qazanır.

FTN 2 Dövlət qulluğu sahəsində konseptual biliklərə sahib olmaqla bu bilikləri dövlət qurumlarında tətbiq etmək bacarığı.

FTN 3 Dövlət qulluğu üzrə global çağırışlar və trendlərin mənimsənilməsi. Dövlət qulluğu sahəsində milli və beynəlxalq səviyyədə nəzəri və praktik yeniliklərin öyrənilməsi və bu sahədəki məlumatların müqayisəli şəkildə qiymətləndirilməsi və tətbiq etmə bacarığı.

FTN 4 Azərbaycan dövlət qulluğu sistemini, digər ölkələrin təcrübələrini, fərqli idarəetmə sahələrində çalışanların (dövlət, özəl, ictimai, yerli özünüidarəetmə) özünəməxsusluqlarını öyrənməklə yanaşı dövlət qulluğunun nəzəri biliklərinə sistemli halda yanaşma bacarığının əldə edilməsi.

FTN 5 Dövlət qulluğunun səmərəli idarə edilməsinin dövlət idarəçiliyinin mühüm komponenti olduğunu dərk edilməsi.

FTN 6 Nəzəri və tətbiqi biliklərdən istifadə edərək öz dövlət qulluğu sahəsinə aid hadisələri və faktları elmi metod və üsullarla təhlil edə bilmək

“Dövlət idarəçiliyində etika” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Dövlət idarəçiliyində etik qaydaların tətbiqi üzrə praktiki biliklərə yiyələnməsi və qərar verərkən qarşılaşılacaq dilemmaların həlli ilə bağlı seçim bacarığı.

FTN 2 Dövlət idarəçiliyində etik məsələlərə dair alternativ perspektivləri müqayisə etmə bacarığı.

FTN 3 Dövlət idarəçiliyində etik davranış prinsipləri bu prinsiplərə uyğun hərəkət etmə davranışının formalaşması. Dövlət qulluğu sistemində mənəvi əxlaqi meyarların rol və yerini müəyyən etmək bacarığı.

FTN 4 Dövlət idarəçiliyində nümunəvi davranışı nümayiş etdirmə və uyğun olmayan davranışdan çəkinmə, eləcə də ziddiyyətlərin ortaya çıxdığı məqamlarda qərar qəbul edən və tətbiq edən şəxslərin rolları barədə məlumatlılığın artması.

FTN 5 Dövlət orqanları və dövlət qulluqçularının fəaliyyətində səmərəliliyin və şəffaflığın artırılmasında dövlət qulluqçularından gözlənilən davranış barədə məlumatlılıq səviyyəsinin artması.

FTN 6 Həm vəzifənin icra edilməsi ilə bağlı cəmiyyət üçün ümumi etik dəyərlər, həm də həmin vəzifə ilə əlaqədar ümumbəşəri qəbul olunmuş bəzi etik prinsip və dəyərləri nəzərə almaq bacarığı

“Davamlı və inklüziv inkişafın idarə edilməsi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Inklüziv inkişaf müasir dövlət idarəçiliyinin başlıca prioritetlərindəndir. Bu baxımdan, tələbələrin dövlətin hərtərəfli inkişafını, dövlət idarəçiliyində innovativ texnologiyaların tətbiqinin öyrənilməsi ön plana çıxır.

FTN 2. Ölkənin inklüziv inkişafından və mövcud iqtisadi potensialdan səmərəli istifadə və iqtisadi-sosial proseslərinin təhlili.

FTN 3. Tələbələrin dünyagörüşünün artırılması, biliklərin mübadiləsinin və təhlil qabiliyyətinin artırılması
FTN 4. Davamlı inklüziv inkişafın monitorinqi, planlaşdırılması və idarə edilməsi sahəsində bilik, bacarıqların formalaşdırılması və təkmilləşdirilməsi
FTN 5. Dəqiq, humanitar və texniki ixtisaslar üzrə təhsil alan tələbələrin bilik göstəricilərinin yüksəldilməsi
FTN 6. Topladığı biliklərin və bacarıqların hesabına yeni layihələrə və proqramlara qatılması və karyerada yüksəlişi nəzərdə tutulur.

“İnsan resurslarının idarə olunması” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 İnsan resurslarının idarə olunması texnologiyalarının mahiyyəti və məqsədlərini dərk edir.
FTN 2 İnsan resurslarının idarə olunması tarixini, keçdiyi inkişaf yolu, əsas nəzəri və praktiki yanaşmaları bilir.
FTN 3 İnsan resurslarının idarə olunmasında fəaliyyət analizlərinin aparılması sahəsində praktik vərdişlər qazanır.
FTN 4 İnsan resurslarının idarə olunması mütəxəssisinin rolu və səriştələri barədə baza təsəvvürlər yaranır.
FTN 5 Kadrlarla işin qurulmasına dair strateji məsələləri mənimsəyir. İşçi qüvvəsinin planlaşdırılması və proqnozlaşdırılmasında istifadə olunan əsas texnikaları mənimsənir.
FTN 6 İnsan resurslarının idarə edilməsi texnologiyalarının müəssisənin səmərəli idarə edilməsinin mühüm komponenti olduğunu dərk edir.

“Strateji idarəmə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Strategiyanın məktəbləri. Strateji idarəetmə və strateji planlaşma. Daxili və xarici mühitin təhlili. Strateji idarəetmə sisteminin strukturu.
FTN 2. Strateji marketing və situasiyaların təhlili. Müasir strateji təhlil.
FTN 3. Dövlət və bələdiyyə idarəçiliyinin strateji aspektlərinin tətqiqini etmək. Qloballaşmanın strateji aspektləri.
FTN 4. Strategiyanın formalaşması konsepsiyası və prinsipləri
FTN 5. Strateji idarəetmə modelləri
FTN 6. Müəyyənlik və qeyri-müəyyənlik şəraitində optimal idarəetmə qərarlarını qəbul etməyi öyrənir və ən yaxşı strategiyanı seçə bilir.

“Milli təhlükəsizlik” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Milli təhlükəsizliyin nəzəri əsasları;
FTN 2. Milli maraqlar və milli mənafeyinin qorunması ilə bağlı nəzəri konsepsiya;
FTN 3. Milli təhlükəsizliyin təmin olunmasının əsas vasitələri və ehtiyatları ;
FTN 4. Milli inkişaf siyasətinin əsas prinsipləri, vəzifələri və tələbləri

FTN 5. Beynəlxalq təhlükəsizlik sistemi: formalaşması, hüquqi əsasları, mahiyyəti, geosiyasi ölçüləri və tələbləri;

FTN 6. Azərbaycanın milli təhlükəsizlik siyasətinin əsas istiqamətləri;